

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

Development of an Environmental Management Model in
Schools under the Sakon Nakhon Secondary Education Service Area Office

กึ่งกนก กิณเรศ¹ อภิสิตี สมศรีสุข² และพรเทพ เสถียรนพเก้า³
Kingganok Kinnares, Apisit Somsrisuk and Pornthep Steannoppakao

Received: April 24, 2022

Revised: June 12, 2022

Accepted: June 15, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และ 2) ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ดำเนินการโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยและการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และระยะที่ 2 ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา โดยการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำนวน 350 คน การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.50-1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.30-0.73 และค่าความเชื่อมั่น .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา 1.2) องค์ประกอบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา 1.3) กระบวนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และ 1.4) ผลของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และ 2) รูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ทั้งโดย

¹⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร; Sakon Nakhon Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: beespeaks209@gmail.com, Tel. 087-3449464

ภาพรวมและรายด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และผลของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, การบริหารจัดการ, สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop an environmental management model in schools; and 2) to examine the appropriateness of environmental management model in schools under the Sakon Nakhon Secondary Education Service Area Office. The research was divided into 2 phases: Phase 1 was development of environmental management model in schools. This was conducted by studying the concepts, theories and synthesizing research papers and asking for opinions of 5 experts; and the second phase was to examine the appropriateness of the environmental management model in schools by studying the opinions of administrators and teachers in schools under the Sakon Nakhon Secondary Education Service Area Office, the number of 350 people was obtained by using multi-stage sampling. The instrument used to collect data was a questionnaire with a 5-level estimation scale with content accuracy between 0.50-1.00, discriminating power between 0.30-0.73 and confidence value .97. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results of the research showed that 1) the model of environmental management in schools under the Sakon Nakhon Secondary Educational Service Area Office consisted of 4 components: 1.1) factors affecting the management of the environment in schools; 1.2) the components of environmental management in schools; 1.3) the process of environmental management in schools; and 1.4.) the results of environmental management in schools; and 2) the model of environmental management in schools under the Sakon Nakhon Secondary Education Service Area Office both overall and in each aspect had a high level of suitability. The average of the components were arranged in descending order as follows: factors affecting the management of the environment in schools and the results of environmental management in schools, respectively.

Keywords: Model Development, Management, School Environment

บทนำ

การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา ที่จะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ นอกจากจะสามารถให้ความรู้ ความคิดเกี่ยวกับทุกคนที่อยู่ในสถานศึกษาแล้ว ยังสามารถส่งเสริมให้คนรู้สึกระตือรือร้นใคร่รู้ใคร่เรียน ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข ส่งเสริมความมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา เพราะนักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนตามธรรมชาติและฝึกปฏิบัติจริง ดังนั้นสภาพแวดล้อมในโรงเรียนจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อผู้เรียนและช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ความคิด บุคลิกภาพมีความรับผิดชอบและประสบความสำเร็จในการศึกษา (ปฏิคม พงษ์ประเสริฐ, 2550) นักเรียนรู้จักวิถีการดำรงชีวิตและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและต่อสภาพแวดล้อมอย่างถูกต้องด้วยสภาพแวดล้อมที่ดีจะเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชน กลายเป็นสถานที่ที่มีคุณค่าของชุมชน ส่งผลให้ทุกคนเกิดความภาคภูมิใจ เพิ่มความสนใจในการศึกษาและการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษามากขึ้น จึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งแก่ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนด้วย (อมรพงศ์ พันธโกชน, 2556)

จากการศึกษาพบว่า สถานศึกษาสามารถยกระดับความเชื่อมั่นและศรัทธาได้ด้วยการปรับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมรูปธรรมหรือทางกายภาพ จากการมีอาคารที่สง่างาม มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ที่สะอาดเรียบร้อย มีระบบสื่อสารแสดงถึงการทำงานอย่างเป็นระบบ และมีเว็บไซต์ที่เชื่อถือได้ ซึ่งสถานศึกษาปัจจุบันมีการปรับตัวเข้าสู่ระบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่เปิดโอกาสให้ครู และผู้มีส่วนร่วมในการบริหาร ตั้งแต่การร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น แต่ก็ยังมีสถานศึกษาจำนวนมากที่มีสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการที่ไม่มีส่วนร่วมแบบการสร้างควาหวาดกลัวและการใช้อำนาจทั้งในระบบและนอกระบบ มีกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มครอบงำอำนาจรอบำการบริหารจัดการของสถานศึกษา บรรยากาศแบบนี้จึงเป็นอุปสรรคของการพัฒนาสถานศึกษาในทุกด้าน (กฤษณ์ วัฒนธรงค์, 2555) โดยเฉพาะด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน อีกทั้งปัญหาด้านงบประมาณ ไม่เพียงพอในการดำเนินการ การขาดทักษะความรู้ความเข้าใจในการจัดสภาพแวดล้อมและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนและสถานศึกษาด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) เช่นการศึกษาของอภิบาล สุวรรณโคตร (2563) ได้สรุปปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาว่า สภาพสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาในบางแห่งยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ เนื่องจากได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ ต่อความต้องการของสถานศึกษา ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สถานศึกษาต้องแบกรับภาระเหล่านี้ ทำให้การบริหารจัดการศึกษาโดยรวมไม่ดีเท่าที่ควร และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน การบริหารสภาพแวดล้อมของแต่ละสถานศึกษาย่อมมีความแตกต่างกัน แต่ก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกันที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพจึงสมควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในด้านการบริหารงานภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร
2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ประกอบด้วย 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) นำขอบเขตด้านเนื้อหาที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาร่างรูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา 3) นำร่างรูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นชนิดเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย มีค่าความเชื่อมั่น .97 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาเกี่ยวกับร่างรูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ซึ่งแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบ แบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา 2) องค์ประกอบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา 3) กระบวนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และ 4) ผลของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ประกอบด้วย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ประจำปีการศึกษา 2564 จำนวน 2,333 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 120 คน และครู จำนวน 2,213 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 350 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 32 คน และครูผู้สอน จำนวน 318 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการโดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมดมาวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์พิจารณาถ้าข้อคำถามใดมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสม

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ โครงสร้างองค์การ การบริหารทรัพยากรบุคคล และบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร

1.2 องค์ประกอบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ในแต่ละด้านใช้กระบวนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา 5 ขั้นตอน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคคลเข้าทำงาน การดำเนินงาน และการติดตามและประเมินผล

1.3 กระบวนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคคลเข้าทำงาน การดำเนินงาน และการติดตามและประเมินผล

1.4 ผลของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ประกอบด้วย คุณภาพผู้เรียน ประสิทธิภาพในการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

2. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร มีความเหมาะสมทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อจัดลำดับเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย เป็นดังนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.39, S.D. = 0.62) องค์ประกอบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมและกระบวนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.66) และผลของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.31, S.D. = 0.61) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นเพื่ออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยและการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า พบว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ โครงสร้างองค์การ การบริหารทรัพยากรบุคคล และบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นสถานะที่เอื้อให้การดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งเป็นทักษะการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการจัดโครงสร้างภายในองค์การที่ดี สามารถบริหารทรัพยากรบุคคลได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด สร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การของสถานศึกษาเอื้อต่อการมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อให้การบริหารงานประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญลักษณ์ มหาศิริพันธ์ (2563) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาว่า เป็นสิ่งที่ช่วยให้การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มี 6 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารทรัพยากรบุคคล 2) เทคโนโลยีสารสนเทศ 3) ภาวะผู้นำ 4) บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ 5) โครงสร้างองค์การ และ 6) การมีส่วนร่วมของชุมชน

1.2 องค์ประกอบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าสถานะที่เอื้อให้การดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ด้านกายภาพ (2) ด้านการบริหารจัดการ (3) ด้านการจัดการเรียนการสอน และ (4) ด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดตกแต่งภูมิทัศน์ให้ร่มรื่น สวยงาม และมีความปลอดภัย รวมถึงความพร้อมด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงสื่ออุปกรณ์กิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผนงานกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันคิดวิเคราะห์ กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบายร่วมกัน ส่งเสริมและจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้ความรู้ คำแนะนำวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน ส่งเสริมให้บุคลากรมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในทางบวกและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในทุกระดับ สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้ดี จะทำให้การดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของอารียา สตาร์ตัน (2556) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาว่าเป็นสิ่งที่ช่วยให้การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล

1.3 กระบวนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา กระบวนการดำเนินงานมุ่งเน้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ส่งผลให้การดำเนินงานประสบ

ผลสำเร็จ อันเนื่องมาจากกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) การวางแผน (2) การจัดองค์การ (3) การจัดบุคคลเข้าทำงาน (4) การดำเนินงาน และ (5) การติดตามและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทิน พรหมสี (2558) ได้เสนอกระบวนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบาย 2) การวางแผน 3) การดำเนินงาน 4) การตรวจสอบ และ 5) การปรับปรุง

1.4 ผลของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ประกอบด้วย คุณภาพผู้เรียน ประสิทธิภาพในการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นนักพัฒนา ริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีความมุ่งมั่น พยายาม รับผิดชอบในงาน ดำเนินการบริหารจัดการคุณภาพการเรียนการสอน ให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน รู้จักพัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษาและสร้างความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจต่อผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษาาร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิจิต เทพประสิทธิ์ (2558) ได้กล่าวถึงผลของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาว่า ประกอบด้วย 1) คุณภาพผู้เรียน 2) การติดต่อประสานงานระหว่างบุคลากร 3) บรรยากาศที่ดีของโรงเรียน 4) การให้ความร่วมมือของผู้ปกครอง

2. รูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำนวน 350 คน พบว่า มีความเหมาะสมทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ภาวะผู้นำ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความสามารถ ใช้หลักเหตุผลในการบริหารงาน สามารถนเทศติดตามการปฏิบัติงานและประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและสร้างสรรค์ผลงานอยู่เสมอ ประสานงานกับบุคคลอื่นและหน่วยงานต่าง ๆ ได้ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี และประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของมานิตย์ มัลลวงค์ (2553) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำไว้ว่าเป็นคุณสมบัติเฉพาะส่วนบุคคลของผู้หน้าที่แสดงออกซึ่งพฤติกรรมความสามารถในการบริหารจัดการและควมมีอิทธิพลในการนำผู้อื่นได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อมุ่งสู่ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

2.1.2 โครงสร้างองค์การ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยโครงสร้างสถานศึกษามีความยืดหยุ่น เน้นการกระจายอำนาจ และลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน มีการดำเนินงานที่สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีการประสานงานกันอย่างทั่วถึง จัดบุคลากรทำงานได้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถและจัดกระบวนการดำเนินงานที่ส่งเสริมและเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของอัคราภรณ์ มาตรา (2556) ได้กล่าวถึงโครงสร้างองค์การไว้ว่าเป็นการจัดโครงสร้างที่เอื้อ

ต่อการมีส่วนร่วมการจัดระบบมอบหมายงานและความรับผิดชอบเป็นระบบ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การจัดสายงานการบังคับบัญชา และมีกฎระเบียบ แนวปฏิบัติที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน และมีการจัดบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถ

2.1.3 การบริหารทรัพยากรบุคคล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการสรรหาคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้าทำงาน มีกระบวนการพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถให้มีความเหมาะสมกับตำแหน่งของงานและใช้ทรัพยากรบุคคลได้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทร พจน์พานิช (2561) ได้กล่าวถึงการบริหารทรัพยากรบุคคลไว้ว่าเป็นนโยบายและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับบุคคลในการทำงานขององค์กร ตั้งแต่การหาคนที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมให้ปฏิบัติงานในองค์กร การพัฒนาบำรุงรักษาให้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีในการ ทำงาน และยังรวมไปถึงการทำให้พนักงานสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขหลังจากออกจากองค์กร

2.1.4 บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาเอื้อต่อการมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ทุ่มมีความมุ่งมั่น กระตือรือร้นและร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมบรรยากาศในองค์กรให้มีความไว้วางใจต่อผู้บริหารและต่อเพื่อนร่วมงานอย่างจริงจัง สร้างวัฒนธรรมองค์กรให้มีการยอมรับความเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของสัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551) กล่าวถึงบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรไว้ว่าเป็นกลุ่มของคุณลักษณะหรือสภาพแวดล้อมของงานที่รับรู้โดยผู้ปฏิบัติงาน ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในโรงเรียน สามารถสร้างขึ้นและปรับปรุงได้โดยผู้บริหารโรงเรียนเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน

2.2 กระบวนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคคลเข้าทำงาน การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล และองค์ประกอบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มี 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านกายภาพ ด้านบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก และเมื่อพิจารณากระบวนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา เป็นรายด้านมีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 ด้านกายภาพ ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาศึกษาความต้องการในด้านภูมิทัศน์ อาคารสถานที่ โต๊ะเก้าอี้ สื่อ อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ และด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของอารียา สตาร์ตัน (2556) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมด้านกายภาพว่าเป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เป็นรูปธรรม ให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาโดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความปลอดภัย

2.2.2 ด้านการบริหารจัดการ ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาศึกษาสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน กำหนดวัตถุประสงค์ นโยบายในการดำเนินงานในสถานศึกษา โดยให้ครูและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วม ประเมินผลการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในสถานศึกษาอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของนิธยรัตน์ ใจอาษา (2555) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมด้านการบริหารการจัดการไว้ว่าเป็นการบริหารงานจัดการใด ๆ ที่องค์กรได้ใช้ทรัพยากร ซึ่งได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรได้ตั้งเป้าหมายไว้ หรือศิลปะและกระบวนการการกระทำกิจกรรมอย่างหนึ่ง หรือหลาย ๆ อย่างเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้

2.2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างสม่ำเสมอ สอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ครูผู้สอนปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของราตรี ละครวงศ์ (2548) ได้กล่าวถึงด้านการจัดการเรียนการสอนไว้ว่าเป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่มีลักษณะที่สำคัญ เช่น พฤติกรรมของครู วิธีการสอน โดยการใช้สื่ออุปกรณ์ตลอดจนการสร้างทัศนคติมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียน สิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมให้เด็กได้รับความรู้และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตต่อไป

2.2.4 ด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูวางแผนการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ตลอดปี การศึกษาร่วมกัน มอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้บุคลากรได้มีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ นิเทศกำกับติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องโดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู และนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวิมล หนองพงษ์ (2538 อ้างถึงใน สลิลทิพย์ จันทะยานี, 2550) ได้กล่าวถึงด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคลว่าเป็นการแสดงออกของบุคคล อันจะนำมาซึ่งการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ได้แก่ การเข้าใจตนเองและผู้อื่น ความเป็นตัวของตัวเอง การยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น และการให้และการรับ

2.3 ผลของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ซึ่งโดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีรายละเอียด ดังนี้

2.3.1 คุณภาพผู้เรียน ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะและสมรรถนะสำคัญที่จำเป็นตามหลักสูตร ได้รับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฏฐรัตน์ ทัพขวา (2557) ได้กล่าวถึงคุณภาพผู้เรียนไว้ว่าเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะ มี

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีสมรรถนะที่สำคัญตามหลักสูตรการศึกษา ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนที่กำหนดไว้

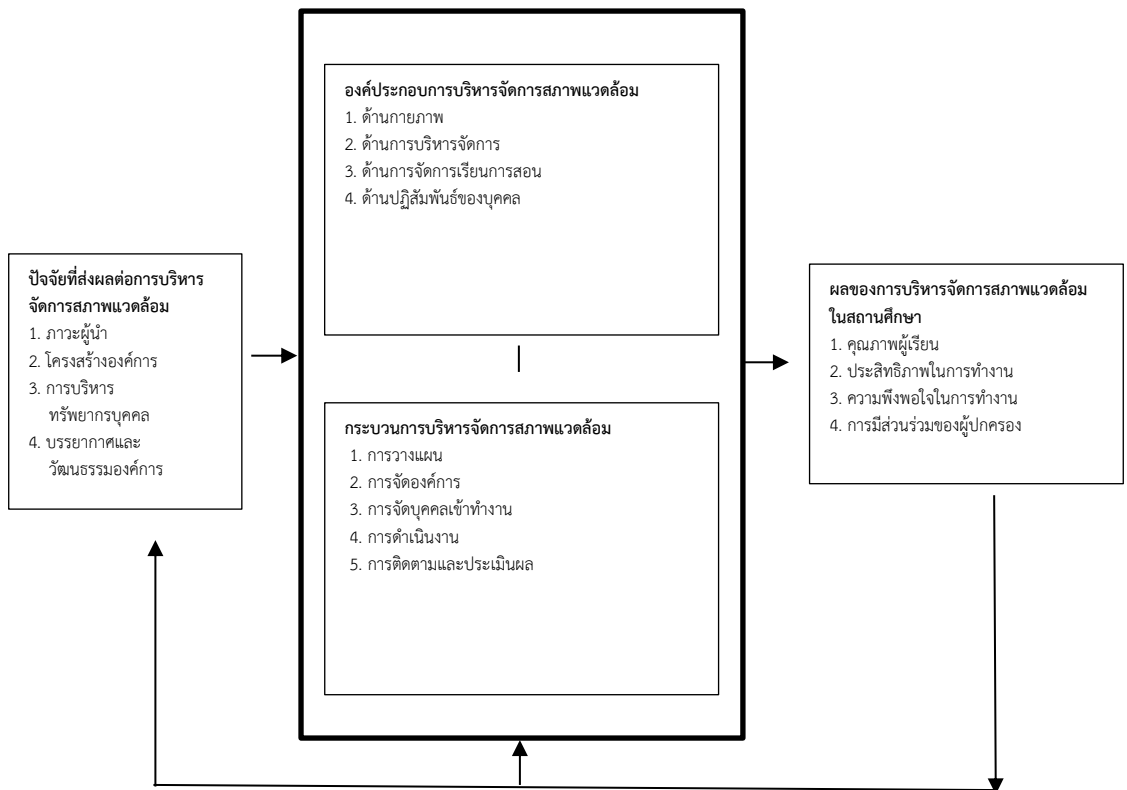
2.3.2 ประสิทธิภาพในการทำงาน ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาทำงานด้วยความทุ่มเทเต็มความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ ใช้กลวิธีเทคนิคที่สามารถสร้างผลงานให้ดีขึ้น รวดเร็วขึ้นและสะดวกมากขึ้น ใช้ทรัพยากรทั้งงบประมาณ คน และวัสดุอุปกรณ์อย่างเหมาะสม คำนึงและเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ กำลังฤทธิ์ (2558) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพในการทำงาน ไว้ว่าเป็นความสามารถการบริหารจัดการและดำเนินงานเกี่ยวกับงานวิชาการและการจัดการศึกษาโดยใช้กระบวนการที่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดผลสำเร็จของงานที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการทรัพยากรทางการบริหารให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งสามารถบริหารจัดการด้านเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.3 ความพึงพอใจในการทำงาน ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยครูมีความรู้สึกกระตือรือร้น มุ่งมั่นในการทำงาน รู้สึกมีเกียรติและศักดิ์ศรี มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน มีความก้าวหน้าในการทำงานและรู้สึกรู้ว่าการทำงานท้าทายความสามารถ มีความพึงพอใจต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและการจัดระบบบริหารของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ กำลังฤทธิ์ (2558) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจในการทำงานไว้ว่าเป็นความรู้สึกพึงพอใจต่อกระบวนการปฏิบัติงาน ผลสำเร็จของงาน สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงาน และการรับบริการและของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในกระบวนการบริหารวิชาการของสถานศึกษา

2.3.4 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาและหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน เกิดความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรภัทร์ เจริญดี (2542) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไว้ว่าเป็นการที่ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมรับทราบ ให้ความร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมตลอดจนการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการของนักเรียนและโรงเรียน

องค์ความรู้ใหม่

จากการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยได้รูปแบบ ที่ผ่านการพัฒนาและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สกลนคร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริม สนับสนุน สถานศึกษาในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมให้ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน รักและภาคภูมิใจ ส่งผลให้เกิดเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษา

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนในการจัดการสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ อาคารสถานที่ สื่อเทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้มีความพร้อม ทันสมัย และพอเพียงต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผู้วิจัยขอเสนอแนะปฏิบัติ ดังนี้

1. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จึงควรนำรูปแบบดังกล่าวไปปรับใช้ตามความเหมาะสมในบริบทสถานศึกษาของตน
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ควรมีการอบรมพัฒนาด้านภาวะผู้นำและการบริหารทรัพยากรบุคคลแก่ผู้บริหารสถานศึกษา
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมต่าง ๆ และความปลอดภัยในสถานศึกษา คือ ด้านภูมิทัศน์ ด้านอาคารสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ สื่อ อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ซึ่งทุกส่วนจะช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ส่งผลให้นักเรียนและบุคลากรมีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กฤษมันต์ วัฒนารงค์. (2555). *สิ่งแวดล้อมทางการศึกษา*. เข้าถึงได้จาก <http://www.thairat.co.th/content/232635>
- ณญัตินันท์ ทัพขวา. (2557). *การมีส่วนร่วมของโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาขอนแก่น เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ธัญญลักษณ์ มหาศิริพันธ์. (2563). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1*. *วารสารวิชาการปัญญาปณิธาน*, 5(2), 95-108.
- ธีรภัทร เจริญดี. (2542). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา). คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยรัตน์ ใจอาษา. (2555). *ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อกระบวนการบริหารจัดการในองค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี*. (ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน). วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปฎิคม พงษ์ประเสริฐ. (2550). *การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองนครนายก*. (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภัทร พจน์พานิช. (2561). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายใต้นโยบายประเทศไทย 4.0*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

- มานิตย์ มัลลวงค์. (2553). *เทคนิคการจัดการสมัยใหม่ (Modern Management Techniques)*. เชียงใหม่: สาขาวิชาการจัดการ คณะวิชาบริการธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพจังหวัดเชียงใหม่.
- ราตรี ฤกษ์วงศ์. (2548). *การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนรัฐประเทศ จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิจิต เทพประสิทธิ์. (2558). *การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน*. กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์
- สลิลทิพย์ จันทะยานี. (2550). *ผลการฝึกทักษะการสื่อสารแบบเปิดใจที่มีต่อประสิทธิภาพในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล: กรณีศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา). คณะศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2551). *ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน: การพัฒนา และการตรวจสอบความตรงของตัวแบบ*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุชาติ กำลังฤทธิ์. (2558). *การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตการศึกษามัธยมศึกษาเขต 23*. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 13(62), 27-37.
- สุทิน พรหมสี. (2558). *การบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณะการพิมพ์.
- อภิบาล สุวรรณโคตร. (2563). *การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2*. *วารสารมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 7(7), 74-86.
- อมรพงษ์ พันธโกชน. (2556). *การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของกลุ่มลำพู-บาง นาค สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาสเขต 1*. *วารสารมหาวิทยาลัย นราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2(1) 34-45.
- อัคราภรณ์ มาตรา. (2556). *ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกัน คุณภาพ การศึกษาของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น*. (การศึกษานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อารียา สตาร์ตัน. (2556). การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
สำนักงานเขตราชเทวี. (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.